

SĂ NU MĂ DEZMINT. SĂ NU MINT

MIHAI OLOS

Mihai Olos, unul dintre reprezentanții de prim-plan ai artei contemporane românești, va împlini în curând 70 de ani. L-am întâlnit spre sfârșitul anului trecut în Germania, unde trăiește de mai mult timp. A avut amabilitatea să-mi răspundă la câteva întrebări legate de creația sa, deși se resimțea încă după luni de grea suferință.

Ioan Vultur: Mihai Olos, activitatea ta artistică se circumscrie unei perioade temporale de aproape 50 de ani. Ea s-a manifestat în perimetrul mai multor arte – pictura, sculptura, literatura (ai scris și publicat în diverse reviste poeme admirabile, iar mai nou câteva texte eseistice și micropovestiri). Care e motivația acestei opțiuni plurale, a acestui demers artistic plurivalent?

Mihai Olos: Sunt un artist preocupat de mai multe domenii, într-adevăr. Dar pe toate le-am ales în funcție de necesitățile mele intelectuale și, de multe ori, în funcție de imperativul momentului. Poate ai băgat și tu de seamă - nu cred că mi-am schimbat, de pildă, un fel de pictură cu un alt fel de pictură, intrând în situații multiple și ieșind din ele; se poate constata că sunt același artist și când practic o sculptură constructivistă, cum este cea din lemn, și o artă liberă, cum îmi este pictura. M-am silit să nu se poată spune privind un tablou "cât de mult s-a schimbat" (ca tatăl lui Joyce la un desen de Brâncuși). Trecerile dintr-o fază în alta sau dintr-o modalitate în alta sunt organice, în strânsă corelație. Picasso, un plurivalent, era același Picasso și în cubism și în constructivism și în happeninguri. Nimeni n-a făcut mai bine o pictură stil Picasso constructivist decât însuși Picasso. Cu modestie pot spune că ce fac eu, așa cum fac eu, este tot de mine și nimeni nu mă poate imita fără să nu se vadă. Și-mi place mai mult să rămân unitar, să se poată zice că - nu ferindu-mă de alții spre a nu face ca ei, ci adesea, chiar repetând formule ale altora - mi-am urmat demersul de artist, m-am căutat și m-am regăsit pe mine însumi.

I.V.: În pictură, așa cum au vădit-o expozițiile tale din anii 60 - 70 de la Baia Mare, București sau Roma, ai recurs la o formulă expresionistă pentru a te îndrepta apoi spre nonfigurativ. Ce resurse de creație îți ofereau și cum se acordau cu personalitatea ta?

M.O.: Am încercat ca, în orice am făcut, să fiu sincer; chiar prin sinceritate, toate și câte s-au depărtat și câte s-au apropiat laolaltă au format o unitate. S-au legat de la distanță împreună chiar dacă despărțite erau. Altă întrebare, dacă vrei.

I.V.: Sculptura ta a îmbrățișat de la început un tip de expresie abstract-simbolică. Cum ai ajuns la această formulă și care sunt potențialitățile ei?

M.O.: Știi, ca și multă lume, că am avut totdeauna un singur model în față, și acela a fost - este - folclorul, arta populară tradițională. Prin folclor mi-am păstrat și unitatea creației și m-am putut mișca liber în diferite tentative și chiar în diferite arte. O poezie de Mihai Olos trebuie, mi-am zis, să nu fie deosebită, ca simțire adâncă, de o pictură de Mihai Olos. Prin această metodă m-am acclimatizat în felurite domenii și m-am deprins repede cu traversarea de la unul la altul. Maestrul nostru, folclorul, parcurge ușor asemenea trasee.

I.V.: Ai fost printre primii artiști români care s-au îndreptat spre forme artistice nonconvenționale ca landart, performance (acționism) etc. Ai putea să vorbești puțin

despre aceste experiențe?

M.O.: Sigur că aș putea să vorbesc, nu puțin, ci mult, dar mă mulțumesc cu puținul, cu puținul sintetizat printr-un singur cuvânt: dragoste. Mi-a fost ușor să trec de la o fază la alta sau de la o modalitate de artă la alta. Tocmai datorită sincerității prin care mă strădui să nu mă dezmint. Să nu mint. Folclorul nu minte. Încerc și eu la fel.

I.V.: În destinul tău artistic poate fi identificat rolul important jucat de câteva personalități. Mă gândesc la Petru Comarnescu, A. E. Baconsky, la artistul german Joseph Beuys. Ce au însemnat întâlnirile cu ei?

M.O.: La aceste personalități mă gândesc și eu adesea. Dacă băgați bine de seamă, Beuys seamănă cu Petru Comarnescu în atitudinea și altitudinea simțirii. A. E. Baconsky, la fel, cu Petru Comarnescu... și ceilalți. A. E. Baconsky mi-a dat recomandarea la Rosa del Conte prin care am ajuns la Giulio Carlo Argan, oameni de artă, sprijinitori ai mei. Cunoscându-i pe aceștia am străbătut mai lesne de la una la alta, arii culturale diferite. Le păstrez mereu vie amintirea și le cinstesc memoria.

I.V.: Știi că ai fost prezent în spațiul larg european cu mai multe expoziții și acțiuni care nu au rămas fără ecou, fiind cunoscute acolo, dar mai puțin înțelese și comentate în România. Le-ai putea evoca pe cele mai semnificative?

M.O.: Da, îți voi numi, fără să le evoc, câteva acțiuni care au avut importanță în activitatea mea de artist: După marea expoziție de la Baia Mare - prima mea personală de pictură; mare însemnând cu un număr mare de lucrări, așa cum Baia Mare înseamnă cu un număr mare de cetățeni. (Poți scrie fără grijă și "mare", și cu alte semnificații, căci pe parcursul multor ani n-a făcut nimeni altceva nici înainte, nici după mine o expoziție "mai mare".) Expoziția de la Roma, una din cele mai frumoase ale vieții mele. Pictură și sculptură. S-a bucurat de multe aprecieri, printre altele, și de cele ale lui Giulio Carlo Argan. Expoziția de la Nimegen, Olanda, la Nijmeegs Museum, organizată și sprijinită de marele colecționar și critic de artă, Hans van der Grinten. Expoziția de la Vác, centru de artă din Ungaria, organizată de criticul de artă József Bárdosi. Deși față de celelalte expuneri a fost într-un spațiu un pic mai restrâns, a stârnit mari rezonanțe la vremea respectivă. Am spus "restrâns", greșind, căci a umplut întregul spațiu al unei biserici dezafectate. (Nu vă speriați, expoziția n-a fost una profană!). Au fost și câteva expoziții, să le zic așa, mai mici, dar valabile prin aceea că au abordat foarte serios arta de care s-au ocupat, cum ar fi cea de la Murska Sobota, de sculptură mică. Așa, în expoziții de grup sau colective am participat de nenumărate ori strângând cu acele prilejuri legături cu artiști care mi-au rămas prieteni pentru toată viața. Joseph Beuys mi-a rămas prieten cât a trăit, Athena Tacha... Am și mulți prieteni români și te rog să-i menționezi pe Mihai Horea, Corneliu Brudășcu, Ion Mureșan, toți artiști excepționali de care m-am apropiat, indiferent de mărțea lor, cu dragoste și niciodată cu invidie.

I.V.: Bag de seamă că expui mai mult în muzee, și nu în galerii de artă...

M.O.: ...nu odată, în biserici... E mai bine. Într-un spațiu multiplu te simți mai în largul tău.

I.V.: Un catalog exhaustiv seamănă cu o expoziție universală..., te felicit pentru cataloagele tale de expoziții.

M.O.: Eu sunt în stadiu de început cu publicațiile, începuturile par bune.

I.V.: Revista care ne găzduiește e mai mult literară decât plastică. Ai putea să ne porți prin lumea literară pe care știi că ai străbătut-o...

M.O.: Pot să-ți spun multe, dar n-aș vrea să mă întind. Hai să-ți descriu pe A. E. Baconsky, iubit de multă lume, dar acum parcă uitat. Aveam o expoziție la galeriile de artă Simeza din București. Cum se întâmplă, lumea venea - dar expozantul - absent. Expoziția era custodiată - ca să nu spunem păzită - de o doamnă bătrână. Doamna Cantacuzino. "Iertați-mă! Domnule, v-a căutat cel mai frumos bărbat pe care l-am văzut eu vreodată!" Și doamna asta, bătrână, prințesă de Cantacuzino, avusese prilejul să cunoască mulți bărbați frumoși... Am știut că fusese A. E. Baconsky. Așa se căutau artele și frumusețile de atunci întreolaltă. Cu drag. Și zeii aveau unele cusururi - dar A. E. Baconsky era neînvinș nici de zei. (Tragedia cutremurului, ... parcă stă mereu și asupra capului meu...). O propoziție tristă... Îmi place să scriu poezii - mai ales atunci când bag de seamă că-mi și ies. Dacă îți menții întrebarea, sunt un harnic cititor de poezie. Eminescu în integralitate, Blaga pe de rost. Arghezi - îl știu aproape întreg pe de rost. Pe Ion Barbu nu-l știu întreg pe de rost, căci a apărut mai târziu, pe când eu rătăceam prin străinătăți, dar mă copleșește prin poezia sa și sper să nu mă despart de acest pământ fără să-l pot duce cu mine întreg în straița memoriei. Acesta este un interviu cultural, și nu un catastif de date - de aceea permite-mi să-ți povestesc cum l-am învățat pe Ion Barbu pe de rost.

Eram student la Cluj - trei studente, fete frumoase, îmi erau prietene. Erau trei,

fiindcă nu putea fi una singură datorită celorlalte două. Stăteam în gazdă, tusalpatru. Cine plătea? Bineînțeles, fetele. Patru în același pat. Margareta, Rodica, Anuța, eu. Nu erau nopți de somn sau de amor, ci de poezie, mai ales că stăteam sub supravegherea generalului (la propriu), unchiul lui Ion Negoițescu. Ion Negoițescu - la închisoare. Flămânzi de lectură aveam voie să atingem toate cărțile (din biblioteca uriașă și foarte frumoasă a lui Ion Negoițescu), dar să nu le mutăm, ci să le punem în locul și în poziția în care le-am găsit inițial. Acolo a fost și un mic volum, ediția princeps din *Joc Secund*.

Dar acum, ieșind din spitale, eu însumi, ca din închisori, am găsit un alt volum de Barbu, datorat poetului Romulus Vulpescu, prieten cu prietenul meu Romulus Guga. Nu mă mai satur să-l citesc! Și, să-ți spun - dacă aș încerca o istorie a literaturii românești, aș începe-o tot cu folclorul. Cu cel din Maramureș, de pildă (*Calendarul Maramureșului* ar fi o bază de pornire). Folclorul nostru autentic (nu cel care bate cu cerșitul pe la porțile boierești, Ienăchiță, Conachi etc.) se racordează perfect cu poezia ultramodernă. Există mostre de variante poetice care înving ca valoare orice altă tentativă poetică. Dar nu-i poți scoate pe criticii români din școlile în care încă mai tocilăresc, neglijând folclorul adevărat. Se pare, însă, că astăzi își taie drum noi forme de regăsire a culturii tradiționale. Am aflat, de pildă, că în ultima vreme mulți intelectuali și-au făcut obiceiul de a-și boteza noii născuți în parohii de țară. Primul care a avut această inițiativă a fost domnul Constantin Noica. Domnia Sa l-a botezat pe fiul meu Constantin într-o biserică de lemn, cea din Remetea Chioarului. Sunt fericit că această tradiție continuă și astăzi și sunt sigur că o să dureze, pentru că ideea este sămânță bună și este pornită din intelectuali aleși. Dumnezeu să-i trăiască pe cei din viață, Dumnezeu să-i odihnească pe cei plecați...

Interviu realizat de
IOAN VULTUR